

FŐTANÁCS UTÁN.

A zsidók Jeruzsálembé mennek szent helyükre, hogy ott végezzék be éltüket: ájtatosságban áldozzanak Istenüknek. Mi is ide jövünk, évenként, Kolozsvárra, az unitáriusok — őseink által — elválasztott helyére, hol annak bölcsője ringott, vagy más, a körökből arra alkalmasnak ösmert főpontokra, de nem egyházunk temetésére, hanem, hogy épületének támasztására új pilléreket rakjunk: erőt, biztatást adjunk neki megújulásra: az új életre. Ha tavaly is borús felhők boriták egyházunk egét, azok most még sötétebbeknek látszanak a körülmények reánehazedő súlyától.

Iskoláinkban az államhatalom által tervbe vett és hozott rendeletek azon aggodalmunkat kelthetik fel bennünk, mintha a fennálló törvények, a százados gyakorlat és a triánoni béke által szentesített intézkedési és belső igazgatási jogunkba kívánnának beleszólni, annak gátat vetni és iskoláinkban magyar anyanyelvünk használatát korlátozni, mi kitetszik különösen: az elemi iskolában a román történelem és földrajznak, az alkotmánytannak az összes iskolákban román nyelven tanítására, a tanerők kötelező vizsgájára, a más vallású és magántanulók felvételére vonatkozó rendelkezésekből, melyek nemcsak a fennálló tételes törvényekkel ellentétesek, az oktatás eredményét kockáztatják, hanem végrehajtásuk terhes és sok tekintetben leküzdhetetlen akadályokba ütköznek.

Továbbá ily intézkedések nemcsak iskoláinkbani szabad igazgatásunkat kívánják korlátozni, hanem magyar anyanyelvünket háttérbe szorítva a zsenge fiatalság fogékony lelkébe beoltani oly gondolatot: ne ragaszkodjatok annyira anyanyelvetekhez, autonomiátokhoz, itten anélkül is jól megélhettek, ha hallgattok a mi sza-

vunkra. Az ily ígéret kecsegtető szó. Különösen most, mikor a jellemről, becsületről és a közérteni áldozatkész-ségről fogalom nagyon aláhanyatlott. Nehéz az élet, élnünk kell — ahhoz pénz kell; ez legyen szemeid előtt, szólnak ők. Egy lapban olvasom és valóban úgy is van. Az emberek mondják, gondolják és meg is cselekszik. Pénzt kell szerezni, tisztességes módon első sorban, ha úgy nem lehet, máskép, de pénznek lenni kell.

Ezek ellenében a tiszt. lelkész és tanító uraknak hazafiui kötelességük híveik és a tanuló ifjúság lelkére beszélni, inteni őket, hogy ne hallgassanak a csábító szavakra, de sőt megerősítve őket hitükben és magyar-érzésükben, ne engedjék őket világpolgári érzések befogadására, kiknek nincs nemzetiségük; hanem tanítsák arra, hogy legyenek lojális román állampolgárok és a hatóságokkal éljenek jó egyetértésben, de amellet maradjanak hűek és kitartók magyarságukban.

Lehet, hogy e sötét kép, mit festék, csak aggódó lelkem rémlátása, mert Petőfi, Kossuth és Széchenyi népe nem lehet saját nevének meggyalázója. De a védekezés szükséges és egyházunk is mindent megtett és megtesz, hogy ez be ne következzen. Az eredmény bizonytalan.

A mélt. és főtitisztelendő főtanács elfogadta utóbbi gyűlésében az E. K. T. javaslatát és az új szervezet útján jövőben megjelennek 55 taggal főtanácsi tárgyalásainkon egyházközségeink megválasztottjai. Ezzel egy, egyházunkban már régóta kifejezett kívánság meggy majd teljesezésbe. Kívánom, hogy tárgyalásainkon részvételük váljon egyházunk javára és ezzel szűnjék meg a háborúság és gáncs, mely eddig a központ ellen hol nyíltan, hol a lelkekben elrejtve mindig szunnyadt: és legyen béke és egyetértés az egyházi dolgokban mi közöttünk, mely egyházunkat fenntartotta a múlt századokban — és csak ez az, ami jövőjét biztosíthatja.

Az egyház nevében köszönetet mondok mindazoknak, kik főtanácsunk eredményes munkájában résztvettek.

Báró Petrichcvich Horváth Kálmán
főgondnok.

HÁROM RÉGI UNITÁRIUS CSALÁDI FÖLJEGYZÉS.

Almási Gergely Mihály püspök, Suky László és Végh Ferenc följegyzései.

A most közlendő három családi följegyzés két unitárius család levéltárából került elő. Nem általános, nagyértékű történelmi adatok, de közlést érdemelnek, mint egyházunk történetében szerepelt családok és egyének emlékei. Kétségtelen, hogy ilyenek, sőt értékesebbek még sok családunknál voltak és vannak. Néhol a családi biblia erre a célra bekötött lapjain, máskor naptárak följegyzésre szánt levelein, néha külön naplókban, vagy levelesládák papirosdarabjain találunk ily följegyzéseket s a mai nemzedék nem mindig tudja becsülni értéküket. Utolsó félszázadunk hangos hirlapirodalma szinte divattá tette az elődök emlékének mellőzését, sőt lenézését, s közönségünk többsége sokszor e szuggeráló, de üres hangoskodás után igazodott. Pedig a múlt mellőzésének, sőt nem ritkán megvetésének félművelt hirdetői csak a félrevezetés hamis apostolai voltak. A legtöbb a mesebeli rókához hasonlított, amely mikor a csapda leszedte a farkát, társait arra akarta rábeszélteni, hogy hagyják el ezt a divatjamúlt, fölösleges, sőt alkalmatlan, csúf viseletet. Csakhogy a mesebeli rókák átláttak társuk szítáján s kigúnyolva elkergették maguk közül. Ellenben a mi közönségünk beugrott azoknak, akik a múlt értékeit nem ismerve, tudatlanul, vagy cinikusan, majdnem kivétel nélkül azért írtak ellene, mert nekik nem volt; a másét megtanulni pedig érzéketlenek, megérteni szívtelenek, megbecsülni lelketlenek voltak. A múlt ellen ma is rendesen azok hadakoznak, akik műveltségének színvonala oly alacsony, hogy a megértésig nem jutott el. Vagy pedig azok, akiknek az az érdekük, hogy másokat elszakítsanak tőle, ezzel a családi, egyházi és nemzeti összetartozás szálait elvágják s a talaj és gyökér nélkül maradt lelkeket elszáírítják, vagy a saját konyhakertjükbe ültessék.

Az igazi műveltség nem fordul el a múlttól és megbecsüli azt. Meg kell becsülnünk családunk múltját is. Tapasztalatokat kell merítenünk belőle. Elődeink szép és jó tulajdonságait őrizni és követni, hibáikat kerülni kötelességünk és emberi tökéletesedésünk érdeke.

Ez azonban egészen más, mint az izetlen hivalkodás a